

Laksebreveiere i Tanavassdraget SA

Til Klima- og miljødepartementet

Deatnu/Tana, 23.05.2014

Innledning:

Det vises til Klima- og miljødepartementet (KLD) sitt forslag til endringer i forskrift 4. februar 2011 nr. 119 om lokal forvaltning av fisk og fisket i Tanavassdraget. Forslaget innebærer vesentlige endringer, som det samlede og enstemmige utvalget kom frem til ved utgangen av 2009. Endringene berører rettigheter som en part har opparbeidet seg gjennom langvarig bruk, og som er slått fast gjennom dom i Høyesterett.

Laksebreveiere i Tanavassdraget SA (LBT SA), som er den største interesseorganisasjonen for laksebreveierne i Tana og Karasjok, har forsøkt å få saken undergitt en behandling på fellesmøte jf. Tanaforskriften § 8. Tanavassdragets fiskeforvaltning (TF) besluttet 8.-9.april 2014 om å utsette møtet til etter at endringene til den nye forskriften var vedtatt.

Beslutningen om å utsette fellesmøte medfører at rettighetshaverne (fiskeberettigede/laksebreveierne) ikke har blitt konsultert eller gitt anledning til å komme med en uttalelse til forslaget fra departementet. Dersom departementet vedtar de foreslåtte endringene til Tanaforskriften, uten å ha konsultert rettighetshaverne, medfører dette dermed et brudd på ILO-konvensjonen 169 artikkel 6.

De foreslåtte endringene berører rettigheter som er opparbeidet gjennom langvarig bruk og kan ikke vedtas uten en prosess hvor rettighetshaverne er utelatt fra å tilkjennegi sitt syn på saken. Laksebreveiernes sterke rettigheter er begrunnet i historisk bruk, Tanaloven av 1888, og senere stadfestet i praksis. Det vises til Høyesteretts dom, RT. 1994 s. 158.

Rettighetshaverne har ingen tillit til sine valgte representanter i det sittende styret i TF. Den manglende tilliten er godt dokumentert gjennom evalueringsmøte, undersøkelse i etterkant og underskrifter, dom fra Indre Finnmark tingrett og møter avholdt av interesseorganisasjonen LBT SA.

Sittende styrerepresentanter i TF har til tross for gjentatte anmodninger unnlatt å innkalle til fellesmøter etter forskriftens § 8, og har heller ikke etterkommet et ønske fra flertallet av rettighetshaverne om å tre ut av det sittende styret.

Til endringene i forskriftens § 6:

LBT SA er sterkt uenig i departements forslag til endring. Forslaget innebærer en innskrenkning av retten til å velge representanter som kan ivareta rettighetshavernes rettigheter og styringsretten av Tanavassdraget.

Tanautvalget fremla i 2009 et enstemmig forslag til lokal forvaltning av fiskeressursene i Tanavassdraget. Forslaget innebar blant annet at de fiskeberettigede skal ha flertall i det lokale forvaltningsorganet, og at de selv oppnevner representanter uten detaljerte bestemmelser for valgprosedyren. Utvalget la vekt på at de fiskeberettigede i henhold til Tanaloven, 1911-resolusjonen og Høyesterettsdommen fra 1994, har en rett som materielt og formelt er sterkere enn den øvrige befolkningens rett til stangfiske.

Indre Finnmark tingrett har i dom av 17. september 2013 stadfestet rettighetshavernes rett til utskiftning av sine egne medlemmer:

”Hjemmel for utskifting følger av forskriften, og det var da lite lojalt både ovenfor de fiskeberettigede og i forhold til forskriftens bestemmelser å unnlate å sette sak vedrørende dette tema på dagsorden. Den videre utvikling i saken var i høy grad forårsaket av Tanavassdragets fiskeforvaltnings forsømmelser på dette punkt.”

Dagens medlemmer i TF er valgt med grunnlag i forskriften av 4. februar 2011 nr. 119 om lokal forvaltning av fisk og fisket i Tanavassdraget. Det nye forslaget vil således ikke få noen konsekvenser for medlemmer som er valgt etter dagens forskrift, endringsforslaget kan tidligst tre i kraft for de medlemmer som velges etter den nye forskriften, jf. alminnelige rettsbetraktninger og grunnlovens § 97.

LBT SA fremmer følgende forslag til endring av § 6, tredje ledd:

Medlemmene skal oppnevnes innen utgangen av november i valgåret. Enkeltmedlemmer, og stedfortredere, kan skiftes ut i funksjonsperioden når det foreligger særlige grunner. Med særlige grunner menes personlige forhold, som sykdom, flytting, sterke familiære hensyn og liknende, mangelfull oppfølging av vervets oppgaver eller når medlemmet ikke har tillitt fra den organisasjonen som har oppnevnt vedkommende.

Til endringene i forskriftens § 8:

LBT SA er ikke enig i departementets beskrivelse av fellesmøte, samt presiseringer vedrørende funksjon og mandat.

Det er ikke korrekt at fellesmøtets funksjon i dag kun omhandler eller fungerer som valgmøter, dette er en beskrivelse som TF har lagt til grunn og som ikke er i tråd med det Tanautvalgets rapport enstemmig fremla.

Det gamle lakseting eller dagens fellesmøte er en ordning som har vært i funksjon siden vedtakelsen av tanaloven av 1888. Fellesmøtet skal ta stilling til saker som angår de fiskeberettigede etter forskriftens § 3, som for eksempel soneinndeling og utvisning jf. tanaforskriften § 7.

En endring av fellesmøtets funksjon og mandat vil medføre en vesentlig svekkelse av rettighetshavernes juridiske posisjon. Departementets forslag opphever i realiteten rettighetshavernes muligheter for å kunne bli konsultert i saker som kun angår denne gruppen med fiskeberettigede.

TF valgte å avlyse det planlagte fellesmøte 10. mai 2014, etter at departementet ga en utvidet høringsfrist for rettighetshaverne. Dette har medført at rettighetshaverne ikke har fått anledning til å fremme sine synspunkter til forskriftsendringen. Høringsprosessen og det sittende styret i TF viser at behovet for fellesmøte er sterkt til stede, og at rettighetshaverne risikerer å bli fratatt sin posisjon som høringsinstans i senere saker som har direkte betydning for deres rettigheter.

Fellesmøte er rettighetshavernes høyeste organ, der alle rettighetshaverne kan opptre samlet og skal kunne behandle saker som berører dem. Rettighetshaverne forventer at det er de selv som skal lede fellesmøtene. Når TF oppnevner en leder som er valgt av stangfiskerne, vil det ikke være riktig at denne skal lede fellesmøtene slik endringa i forskriften legger opp til. Vi mener de hverken har kompetanse eller har formell adgang (laksebrev) til å være medlem

eller delta på et fellesmøte. Det må også kunne gis sanksjonsmulighet dersom TF unnlater å innkalle til fellesmøte eller fremme saker som rettighetshaverne har meldt inn.

LBT SA ønsker samtidig at det skal kunne innkalles til fellesmøte minst hvert år, hvor valg av styremedlemmer skal kunne fremmes på linje med alle andre type saker som berører rettighetshaverne.

LBT SA fremmer følgende forslag til endring av § 8:

§ 8. Fellesmøte for fiskeberettigede

Fellesmøte for fiskeberettigede jf. § 3, holdes samlet for Tana og Karasjok soner hvert år etter innkalling av Tanavassdragets fiskeforvaltning. Fellesmøtet velger de fiskeberettigedes medlemmer til Tanavassdragets fiskeforvaltning, jf. forskriftens § 6. Møteledelsen velges av fellesmøtet.

Fellesmøte i forbindelse med valg av representanter til Tanavassdragets fiskeforvaltning avholdes innen utgangen av november i året forutfor kommunevalg.

Fellesmøtet kan uttale seg om alle spørsmål av betydning for fisk og fisket.

Det kan ved særlige grunner innkalles til ekstraordinært fellesmøte. Med særlige grunner menes nyvalg av enkeltmedlemmer eller stedfortredere etter § 6, 3. ledd, eller saker som har betydning for eller kan ha betydning for rettighetshavernes rettigheter vedrørende fiske og andre forhold i tanavassdraget.

Avsluttende bemerkninger:

LBT SA er av den oppfatning at høringsprosessen ikke har vært i tråd med folkeretten og ILO-konvensjonen nr. 169 artikkel 6. LBT SA vil også påpeke at en forvaltningsordning som nå foreslås, hvor urfolks innflytelse på styring av egne naturressurser, kan være i strid med ILO-169 artikkel 7 (1): "*Vedkommende folk skal ha rett til å vedta sine egne prioriteringer for utviklingsprosessen i den grad den angår deres...de landområder se lever i eller bruker på annen måte, og til så langt som mulig å utøve kontroll med sin egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling*", videre artikkel 15 (1): "*vedkommende folks rett til naturressurser i deres landområder skal sikres spesielt. Slike rettigheter omfatter disse folks rett til å delta i bruk, styring og bevaring av disse ressursene*".

Dessuten bør "formålsbestemmelsen" i ILO-169 vektlegges ved utformingen av forskriften. Artikkel 2 (1) lyder slik: *1. Regjeringene skal ha ansvaret for utviklingen av, med deltakelse av vedkommende folk, samordnende og systematiske tiltak for å verne disse folks rettigheter og for å garantere at deres integritet blir respektert.*

Departementet har invitert flere organisasjoner til å komme med innspill til sitt høringsutkast, men unnlatt å invitere fellesmøtet til å fremme sine synspunkter på endringer som har stor betydning for rettighetshaverne.

Departementet har gjentatt ganger i brev form blandet LBT SA og rettighetshaverne. LBT SA er som nevnt innledningsvis en interesseorganisasjon hvor flertallet av rettighetshaverne er medlemmer av. Departementets kunnskap om tanautvalgets enstemmige rapport av 2009, rettighetshaverne, dens rettigheter og organisering er bekymringsfull og kan tyde på at høringsprosessen har vært vilkårlig. LBT SA er av den oppfatning at saken ikke er godt nok opplyst og anbefaler departementet å utsette saken til den er undergitt en juridisk behandling av for eksempel lovavdelingen.

LBT SA er også av den oppfatning at departementet ved en vedtakelse av forskriftsendringene griper inn i private rettigheter som har en rettslig beskyttelse gjennom langvarig bruk, og som må anses å inneha ekspropriasjonsrettslig vern.

Forskriftsendringene berører og reduserer rettighetshavernes juridiske posisjon i vesentlig grad. Dersom det skal gjennomføres nye endringer til forskriften må dette skje i en prosess hvor rettighetshavernes interesser blir ivaretatt, slik prosessen var i forbindelse med opprettelsen av tanautvalget.

Med hilsen

Jorunn Sottinen
Laksebreveiere i Tanavassdraget SA